

Programma Cultureel Erfgoed 2018-2024

Behorend bij de Erfgoedvisie Wassenaar 2018-2024 'Naar een erfgoedzorg voor iedereen

Zaak: 010058/67284

Inleiding

Net als bij de totstandkoming van de Erfgoedvisie, is bij het opstellen van het Programma Cultureel Erfgoed 2018-2024 de Wassenaarse samenleving betrokken. Dit is gebeurd tijdens twee bijeenkomsten op 20 december 2017 en 8 januari 2018. In de eerste bijeenkomst met maatschappelijke organisaties is gesproken over de wijze waarop uitvoering kan worden gegeven aan de bouwstenen 'een sterk merk' en 'samen aan de slag'. Voor de tweede bijeenkomst zijn vooral monumenteigenaren uitgenodigd. Met hen is besproken welke rol een erfgoedloket in Wassenaar zou kunnen spelen en op welke wijze alle informatie over erfgoed, die beschikbaar is bij gemeente en in de samenleving, het beste toegankelijk kan worden gemaakt. Tijdens de bijeenkomsten is benadrukt dat het van belang is dat er een goed beleid en een goede bescherming van erfgoed is. Daarbij werd met name gewezen op de noodzaak van een adequaat toezicht en handhaving omdat dit nu, naar de mening van de deelnemers, te wensen over laat. Waar het gaat over de informatievoorziening is naar voren gebracht dat een digitaal platform welkom is. Hier kan veel informatie over beleid, vergunningen en andere regelgeving inzichtelijk worden gemaakt, maar ook informatie over de kwaliteiten van het erfgoed in Wassenaar, bijvoorbeeld over de rijks- en gemeentelijke monumenten. Naast een digitaal platform is er ook behoefte aan een erfgoedloket waar inwoners met specifieke vragen terecht kunnen. Restauraties en verbouwingen zijn maatwerk, vragen hieromtrent kunnen beter mondeling worden doorgenomen. Ook in de Wassenaarse samenleving is veel kennis beschikbaar. Er is bereidheid om bijvoorbeeld bij te dragen aan de informatievoorziening op een digitaal platform. In de coördinatie en bundeling van activiteiten zou een toekomstig museum en een Erfgoedplatform met maatschappelijke organisaties centrale plekken kunnen innemen. De resultaten van beiden bijeenkomsten zijn, net als de resultaten uit het eerste participatietraject, in onderstaand programma op hoofdlijnen richtinggevend geweest. Het is een weergave van de belangrijkste activiteiten, die moeten gebeuren voor het realiseren van de Erfgoedvisie.

Bouwsteen 1: Zorgvuldige omgang met ons erfgoed

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1A	Cultuurhistorische inventarisatie uitvoeren voor het benoemen van ontbrekende thema's in het Verhaal van Wassenaar. Het gaat in ieder geval om het militaire erfgoed, gedenkmonumenten, het cultuurlandschap, personen en gebeurtenissen. ¹ Nadat het <i>Verhaal van Wassenaar</i> is aangevuld, benoemen we integraal binnen het beleidsveld cultuurhistorie de kernkwaliteiten- en erfgoedwaarden als input voor de op te stellen Omgevingsvisie- en het plan.		x	x				
1B	Informatie over boven- en ondergrondse objecten/elementen, complexen en structuren ontsluiten we via een Digitaal Systeem. ² Op basis hiervan stellen we cultuurhistorische waarden- en beleidskaarten op voor onder- en bovengronds erfgoed. Deze kaarten worden minstens tweejaarlijks geactualiseerd (voor archeologie zie bijlage 9).	x	x			x	x	
1C	Voor de invulling van de wettelijke taak op het gebied van toezicht en handhaving, stellen we voor structureel 0,2 fte capaciteit in te kopen bij de Werkorganisatie onder voorbehoud dat de middelen à € 18.000 binnen de programmabegroting 2019-2022 beschikbaar worden gesteld.	x	x					
1D	Naar verwachting kunnen maximaal 5 verzoeken per jaar voor een aanwijzingsprocedure voor gemeentelijk monument of beeldbepalend pand/object in behandeling worden genomen, conform de Erfgoedverordening Wassenaar 2016 en de Wro. De bestaande aanwijzingscriteria zijn het uitgangspunt (zie bijlage 8).	x	x	x	x	x	x	x
1E	Samen met initiatiefnemers zorgen we er voor dat ruimtelijke ontwikkelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving als het gaat om de cultuurhistorische kwaliteiten te behouden, te versterken en te benutten.	x	x	x	x	x	x	x
1F	Met de Commissie Welstand en Cultureel Erfgoed onderzoeken we hoe zij haar rol kan vervullen bij om het behalen van de kwaliteitsdoelen van de Erfgoed- en Omgevingswet. Er wordt een uitvoeringsstrategie opgesteld om te komen tot een meer uitnodigend en inspirerend welstands- en architectuurbeleid als bouwsteen voor de op te stellen Omgevingsvisie.		x	x				

¹ Deze thema's vallen binnen de brede definitie van cultureel erfgoed en gaan in ieder geval over gebouwde onderdelen, archeologie, historisch-geografische en cultuurlandschap (incl. parken en stedenbouw), de verhalen, tradities en gewoonten.

² Minimale vereisten liggen vast in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Bouwsteen 2: Vitaliteit en duurzaamheid

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
2A	Vanuit de rol van aanjager en verbinder, willen we samen met stakeholders leegstand van waardevol erfgoed voorkomen en toekomstbestendig hergebruik bevorderen. Daarvoor is het nodig leegstand, van bijvoorbeeld kerken, buitenplaatsen en boerderijen, te monitoren en een strategie te ontwikkelen waarbij maatwerk en creativiteit centraal staat. Behoud en versterking van de ensemblewaarde (ruimtelijk en functioneel), zoals die zo nadrukkelijk bij deze categorieën een rol speelt, is richtinggevend.			x				
2B	Om het thema duurzaam erfgoed verder te ontwikkelen vindt samen met eigenaren en initiatiefnemers – en in samenhang met het Klimaatprogramma - een tweejaarlijks evaluatie plaats van de gekozen aanpak. Daarbij betrekken we het gebruik van de Groene Menukaart. Als onderdeel van het Klimaatprogramma wordt in 2018 begonnen met een structurele aanpak om de kennis over het verduurzamen van monumenten binnen de organisatie te vergroten. Met het aanbieden van een quick-scan worden eigenaren op maat inzicht verschaft in het nemen van duurzaamheidsmaatregelen.	x		x		x		x
2c	Samen met monumenteigenaren en de Monumentenwacht vindt een evaluatie van de inzet van de Monumentenwacht plaats. Er komt een voorstel hoe het stimuleren van duurzaam onderhoud met de inspectierapporten ingezet kan worden voor een grotere groep eigenaren van waardevol erfgoed; daarbij worden rijks- en gemeentelijke monumenten en beeldbepalende panden betrokken.			x				x

Bouwsteen 3: De keten op orde

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
3A	De gemeente zet een Erfgoedloket op. Hier verstrekken vakspecialisten klantgericht informatie en maatwerk-adviezen over de omgang met erfgoed op alle vlakken. ³	x						
3B	Naast dit fysieke Erfgoedloket komt er een digitaal Erfgoedloket. Hier komt alle		x	x				

³ We voeren vooroverleg, verstrekken maatwerkadviezen en doen aanbevelingen bij een vergunningsproces of over subsidies.

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	informatie over cultureel erfgoed in brede zin van het woord beschikbaar (erfgoed, archeologie, oud-archief). ⁴ Ook eigenaren en maatschappelijke organisaties kunnen hier informatie en kennis delen. Het platform informeert en inspireert. ⁵							
3C	Samen met stakeholders worden de suggesties die voor financiële ondersteuning bij instandhouding van erfgoed zijn gedaan met andere mogelijke opties in kaart gebracht zoals de Revolving Funds van het Nationaal Restauratie Fonds. Hierbij wordt ook het geven van adviezen voor het nemen van kostenbesparende- en duurzaamheidsmaatregelen betrokken.		x					
3D	Als hulpmiddel voor eigenaren stellen we een heldere set aan richtlijnen en een toetsingskader beschikbaar voor de restauratie en beheer van bovengronds (gebouwde en groene) erfgoed. ⁶		x	x				
3E	Om een snelle procesgang bij archeologie te bevorderen stellen we een heldere set richtlijnen vast voor het beoordelen van verplichte documenten die door initiatiefnemers worden aangeboden bij archeologische opgravingen (bv. bij programma's van eisen). Dit past bij een rol van een overheid als regisseur en is in lijn met de kwaliteitszorg zoals die vanuit de Erfgoedwet voortaan bij de gecertificeerde archeologische uitvoerders ligt.	x						
3F	In aansluiting op de systematiek van de Omgevingswet doen we voorstellen voor het vaststellen van omgevingswaarde voor (boven- en ondergronds) erfgoed. Doel is het ontwikkelen van een systeem van monitoring van de cultuurhistorische erfgoedwaarden, waaronder als bouwkundige, cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten. ⁷				x	x	x	x

Bouwsteen 4: Erfgoed in relatie tot de leefomgeving

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
--	--	------	------	------	------	------	------	------

⁴ Het gaat daarbij om procedures, regels, richtlijnen, handreikingen, financiering, criteria, beschrijvingen, beleidstukken, archiefbronnen, goede voorbeelden van herbestemming, restauratie van beheer, cultuurhistorische verkenningen enz.

⁵ Het toont voorbeelden voor een goede omgang met het erfgoed, herbestemming en verduurzaming en het beter zichtbaar en beleefbaar maken. Dat geldt ook voor het archeologieontwikkend en archeologie-sparend ontwikkelen.

⁶ We sluiten daarbij aan bij de landelijke initiatieven en ontwikkelingen van de Federatie Grote Monumentengemeenten, Rijksdienst Cultureel Erfgoed, Stichting Erkende Restauratie Monumenten en Netwerk Steunpunten Cultureel Erfgoed.

⁷ Vragen komen daarbij aan de orde hoe de bouwkundige kwaliteit van het erfgoed zich ontwikkelt en of er een afname is van de omvang van het erfgoed, dat bijdraagt aan een goede omgevingskwaliteit. Ook de omgeving van het monument wordt daarbij betrokken.

4A	Bij ontwikkelingen, zoals wijziging in gebruik en beheer, betrekken we cultuurhistorie in een zo vroeg mogelijk stadium. Uitgangspunt is dat cultuurhistorie als inspiratiebron tijdens het ontwerpproces wordt benut. We laten zien hoe het materiële en immateriële erfgoed als bindmiddel en inspiratiebron kan worden gebruikt bij (ruimtelijke) ontwikkelingen en initiatieven (best-practices).	x	x	x	x	x	x	x
4B	Bij planontwikkelingen worden zo vroeg mogelijk in het proces gebiedsgericht specifieke cultuurhistorische verkenningen opgesteld als onderdeel van een beeldkwaliteitsplan of ruimtelijke onderbouwing. Het is een middel om invulling te geven aan de zorgplicht voor het erfgoed en zijn omgeving. Vanuit de doelen van de Omgevingswet staat de zorg voor het monument en de omgeving centraal.	x	x	x	x	x	x	x

Bouwsteen 5: Erfgoed als sterk merk

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
5A	In aansluiting op de communicatiestrategie voor de Structuurvisie 'Landgoed aan zee' stellen we een in- en extern communicatieplan op voor het realiseren van de doelstellingen uit de erfgoedvisie. ⁸	x	x		*	*		
5B	In samenspraak met relevante stakeholders worden voorstellen gedaan hoe het draagvlak voor en betrokkenheid bij erfgoed vergroot kan worden. Het beter beleefbaar, zichtbaar maken en uitdragen van erfgoed staat daarbij staat. ⁹		x	x			x	x

Bouwsteen 6: Samen aan de slag

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
6A	Om gewenste (beleids-)doelstellingen te behalen en projecten te realiseren werken we samen met lokale, regionale en landelijke instanties, instellingen en organisaties, zoals vanuit de provinciale Erfgoedlijnen, het Convenant van Meijndel, de Federatie van Grote	x	x	x	x	x	x	x

⁸ Hierbij wordt, daar waar deze aansluit bij de behoefte van de doelgroepen, gebruik gemaakt van succesvolle bestaande communicatie middelen, zoals de Monumentennieuwsbrief..

⁹ Stakeholders zijn onder meer Stichting Open Monumentendag, Historisch Museum en Stichting Marketing Voorschoten-Wassenaar Historische Vereniging Oud Wassenaar. Stichting Historisch centrum Wassenaar, Stichting Vleermuisbunker Wassenaar. De doelgroep zijn de inwoners van Wassenaar en regiogemeenten met daarbij specifieke aandacht voor recreanten en jeugd.

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	Monumentengemeenten, het Erfgoedhuis Zuid-Holland, Nationaal Park de Hollandse duinen. en de SKBL. ¹⁰							
6B	Samen met inwoners en andere partners, zoals maatschappelijke organisaties en onderzoeken we of een Erfgoedplatform Wassenaar kan worden opgericht met als doel om elkaars kennis, kunde en ervaringen te benutten. ¹¹ Het platform coördineert en stimuleert activiteiten, draagt bij aan een optimale informatievoorziening over de kwaliteiten van het Wassenaars erfgoed en adviseert de gemeente gevraagd en ongevraagd over relevante ontwikkelingen. Dit platform zou ook de Monumentenprijs kunnen organiseren.		x					
6C	Het Erfgoedplatform zorgt voor het leggen van verbindingen en bevordert actief de samenwerking met vrijwilligers, buurtverenigingen en jongeren waar het gaat over creëren van bewustwording en draagvlak voor de zorgvuldige omvang, het vergroten bekendheid en het beleven en benutten van erfgoed. Inzet van (sociale) media sluit aan bij behoefte en leefwereld van de doelgroep..		x		x		x	
6D	In samenwerking met onderwijsinstellingen onderzoeken we welke behoeften en mogelijkheden er zijn om het Verhaal van Wassenaar in het basis- en voortgezet onderwijs een plek te geven in het curriculum.		x		x		x	

¹⁰ Stichting, Kastelen, Buitenplaatsen en Landgoederen.

¹¹ Zie noot 5.